

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

NAMANGAN MUHANDISLIK - QURILISH INSTITUTI

NamMQI
O'quv-uslubiy boshqarma
№ 688
«3» 07 2024 yil.

O'ZBEK TILINING SOHADA QO'LLANISHI

O'QUV DASTURI

Bilim sohasi:

700000 - Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohalari

Ta'lim sohasi:

730000 - Muhandislik ishi

Ta'lim yo'nalishi:

60730300-Qurilish(bino va inshootlarni loyihalash, qurish)

Namangan-2024

Fan/modul kodi	O'quv yili	Semestr	ECTS - Kreditlar
O'ZTSQ2104	2024/2025	3	4
Fan/modul turi	Ta'lim tili		Haftadagi dars soatlari
Tanlov fan	O'zbek		4
Fanning nomi	Ma'ruza	Amaliy mashg'ulot	Mustaqil ta'lim yuklama (soat)
	14 soat	16 soat	Jami
O'zbek tilining sohada qo'llanishi	30		60
1			
2			
I. Fanning mazmuni	Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarning o'zbek tilida soha bo'yicha nutqiy kompetentligini oshirish; mutaxassislikka oid og'zaki va yozma nutqida sohaviy terminlarni samarali qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish, talabalarga soha bo'yicha egallagan bilimlarni yozma va og'zaki ravishda o'zbek tilida ifoda etish malakalarini takomillashtirish; sohada qo'llanadigan terminlar, asosiy tushunchalar va soha doirasida qo'llaniladigan hujjatlarning rasmiylashtirilishini ta'minlash, nutq uslublari, xususan, sohada ilmiy va rasmiy uslub imkoniyatlaridan foydalanish hamda ularni amaliyotga tatbiq etish ko'nikmalarini hosil qilish. Talabalarning o'zbek tilidan yozma nutqini takomillashtirish va savodxonlik darajasini oshirish.		
	Fanning vazifasi – mamlakatimiz ijtimoiy hayotining barcha sohalarida davlat tilining imkoniyatlaridan to'liq va to'g'ri foydalanishga erishishni ta'minlash; egallanayotgan soha bo'yicha nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalarni o'zbek tilining yozma va og'zaki nutqi me'yor va qoidalari asosida mukammal o'zlashtirishga va ularga nisbatan shaxsiy munosabatni o'zbek tili adabiy normalariga muvofiq holda ifodalashga erishishni ta'minlashdan iborat.		
	II. Asosiy qism: ma'ruza mashg'ulotlar (14soat)		
	Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:		
	1-mavzu. "O'zbek tilining sohada qo'llanishi" fanini o'qitishning maqsad va vazifalari		
	Yozma nutq: Davlat tili tushunchasi. O'zbek tili va davlat qonunlari. Alifbo, imlo qoidalari. Vazirlar Mahkamasining 1995-yil 24-avgustdagi 339-son qarori.		
	Grammatika: Til va tafakkur. Til va ma'naviyat.		
	2-mavzu. O'zbek tilining leksik qatlamlari		
	Yozma nutq: So'z – leksikologiyaning o'rganish obyekti sifatida. So'zlardagi bir ma'novlilik va ko'p ma'novlilik.		
	Grammatika: Ijtimoiy leksika. Sohaviy leksika.		

3-mavzu. Matn va uning turlari. Mikro matn va makro matn	Yozma nutq: Ilmiy va ilmiy-ommabor matnlar.
Grammatika: Sohaviy terminlar.	
4-mavzu. Diologik va monologik matnning ma'no munosabatiga ko'ra turlari	Yozma nutq: "O'zbekistonda qurilish jarayonlari" mavzusida insho yozish.
Grammatika: Hayotdagi maqsad va orzular haqida diologik matn tuzish va instsensirovka qilish.	
5-mavzu. Adabiy nutq va uning uslublari	Yozma nutq: badiiy, so'zlashuv.
Grammatika: publitistik uslublari va ularning uslubiy xususiyatlari.	
6-mavzu : Nutqning kommunikativ sifatlari	Yozma nutq: "Kasbim-faxrim" mavzusida matn yozish.
Grammatika:jargonlar, vulgarizmlar, nutqda ortiqcha takrorlanadigan "parazit" so'zlar.	
7-mavzu. O'zbek adabiy tili me'yorlari	Yozma nutq: "Salomatligimiz o'z qo'limizda" mavzusida esse yozish. Jahon meditsinasi yutuqlari haqida taqdimot tayyorlash. Salomatlik haqidagi o'zbek xalq maqollaridan namunalar yozish.
Grammatika: Mehnat xavfsizligi qoidalarini tuzish.	
	Amaliy mashg'ulotlar (16 soat)
	Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:
1-mavzu. Til va yozuv masalalari	Yozma nutq: Yozuv haqida umumiy tushuncha. O'zbek yozuvlari tarixi.
O'zbek yozuvlarining rivojlanish bosqichlari.	
Grammatika: Grafika. Orfografiya.	
2-mavzu. Til va terminologiya. Terminlarning yasalishi	Yozma nutq: O'zbek terminologiyasining taraqqiyot bosqichlari. Tilning lug'at tarkibi. Sohaviy terminlar.
Grammatika: O'zbek leksikografiyasi. Umumiy va maxsus lug'atlar.	
Akademik, ommabop va o'quv lug'atlari. Sohaviy lug'atlarda terminlar.	
3-mavzu. Ixtisoslikka oid ilmiy matnlarda sohaviy terminlar	Yozma nutq: Ilmiy matnlar.
Grammatika: Sohaviy terminlar.	
4-mavzu. Matn tahliili va tahriri. O'zbekiston-yagona vatan!	Yozma nutq: Vatan madhiga doir matn yozish.
Grammatika: Matnda sinonim so'zlardan foydalanish.	
5-mavzu: Nutq fazilatlarini va nutqning tinglanishi. Madaniy nutq me'yorlari	Yozma nutq:"Sohaning bugungi taraqqiyoti" mavzusida matn tuzish.
Grammatika:Taqriz matni, uning tuzilishi va ifoda materialining xususiyatlari.	
6-mavzu. Hujjat turlari	

Yozma nutq: Rasmiy hujjatlar bilan ishlash.
 Biror milliy bayram, marosimdan olingan taassurotlarni yozish.
 Grammatika: "Zamonaviy qurilish materiallari" mavzusida polilog tuzish va uni instsenirovka qilish.
7-mavzu. Badiiy uslub va uning uslubiy xususiyatlari
 Yozma nutq: Kitob mutolaasi, 5 ta tashabbus doirasida kitobxonlik madaniyatini shakllantirish.
 Grammatika: Ifodali o'qish, badiiy ijod namunalari(hikoya, she'r,esse)
8-mavzu. Ilmiy uslub va uning uslubiy xususiyatlari
 Yozma nutq: ilmiy uslub va sohaviy terminlar.
 Grammatika: ilmiy uslub va ularning uslubiy xususiyatlari.
III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar
 Amaliy mashg'ulotlar multimediya qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir professor-o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar zamonaviy ta'lim texnologiyalari asosida tashkil etilishi maqsadga muvofiq.
IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar
 Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar uchun tanlangan mavzularda O'zbek tili fanini o'rganish, talabalarni davlat tiliga bo'lgan munosabatlarini mustahkamlash, mamlakatimizda o'zbek tili va uni rivojlantirishga doir olib borilayotgan islohotlarni qo'llab-quvvatlash, tanlagan ta'lim yo'nalishlarining tarixi, buguni va istiqbolli kelajigiga oid bilimlarni boyitish, kasbga doir matn tuzish, og'zaki so'zlab berish va yozish, ushbu sohaning yetuk mutaxassislari faoliyati bilan tanishish, kelajakda kasb orqali yurt istiqboliga munosib hissa qo'shish, ma'naviy-ma'rifiy yuksalish, vatanparvarlik tuyg'ularini yanada mustahkamlash ko'zda tutilgan.
 1. O'zbek tili-Davlat tili.
 2. Til-qadriyat va millat iftixori.
 3. Davlat tiliga doir islohotlar va ularning amalga oshirilishi.
 4. Tilga e'tibor-elga e'tibor.
 5. Alisher Navoiy - o'zbek adabiy tilining asoschisi.
 6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Birlashgan Millatlar Tashkiloti 75-sessiyasidagi so'zlagan o'zbek tilidagi nutqi.
 7. Namangan muhandislik-qurilish institutida men tanlagan ta'lim yo'nalishi tarixi, buguni va uning istiqbolli kelajagi.
 8. NamMQlda faoliyat olib borayotgan soha mutaxassislari faoliyati bilan yaqindan tanishish. Ilmiy izlanishlar sari yo'l.
 9. Bino va inshootlar qurilishi sohasi mutaxassisining kasb etika va estetikasi. Nutq odobi va kasbiy muloqot jarayonlari.
 10. Yangi O'zbekiston-Yangicha dunyoqarash. Bino va inshootlar qurilishi sohasining eng so'nggi yutuqlari, islohotlarning amalga oshirilishi.
 Talaba ushbu mustaqil ta'lim mavzularini o'rganib chiqadi. Egallagan bilimlarini umumlashtiradi. Ixtiyoriy tarzda yuqorida tavsiya etilgan

	<p>mavzulardan biriga: insho (lotin yozuvida), maqola, taqdimot yoki videorolik shaklida ijodiy ish tayyorlaydi.</p> <p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: - o'zbek tili - davlat tili, o'zbek tilining davlat tili sifatidagi nufuzi va ahamiyatini, mavqeyini, uning rivojlanish nazariyalarini tushunishi; - adabiy tilning me'yorlari bilan tanishishi; - davlat tiliga doir islohotlarni o'rganishi; - o'zbek tilining nutq uslublari haqida tasavvur va bilimga ega bo'lishi; - nutqi (o'qish, yozish, tinglab tushunish, gapirish) ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.</p>
3	
4	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dialog, monolog, debat; • tanishuv o'qish, ko'z yugurtirib o'qish va sinchiklab o'qish; • amaliy ishlarni bajarish va xulosalash; • mantiqiy fikrlashga qaratish; • guruhlar bilan ishlash; • taqdimot qilish; • "Blum taksonomiyasi", "Kvest" texnologiyasi.
5	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Talabalar bilimni baholash semestr va yakuniy nazorat davomida o'qitish materiallarini o'zlashtirish ko'rsatkichi (test va topshiriqlar natijasi)ga asoslanadi. O'zbek tilining sohada qo'llanishi fanidan bilimlarni egallash davomida talabalar 100 ballik tizim asosida, ya'ni 50% ball oraliq nazorat uchun, 50% ball esa yakuniy nazorat uchun to'playdilar. Oraliq nazorat ballarning umumiy natijasi 30 ballidan past bo'lgan talabalar yakuniy nazorat imtihoniga kiritilmaydi. Talabalar bilimi natijalari besh baholik tizimda baholanadi.</p> <p>Institut talabalari (keyingi o'rinlarda talabalar deb ataladi) bilimni nazorat qilish va baholashning maqsadi shuki, yuqori malakali, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash tizimini yangi bosqichga olib chiqish, oliy ta'lim tizimida ilg'or texnologiyalarni qo'llash, yetakchi oliy ta'lim muassasalari hamda ilmiy tadqiqot markazlari bilan muhim yo'nalishlarda hamkorlikni yo'lga qo'yish, zamonaviy xalqaro standartlarga javob bera oladigan soha mutaxassislarini tayyorlash hamda talabalarda mustaqil ta'lim olish, shuningdek, institutni jahonning nufuzli institutlari reytingiga kirishini ta'minlashdan iborat.</p>

<p>Talabalar institut professor-o'qituvchilari tomonidan birinchi mashg'ulotlarda ta'lim platformasi orqali va dars jadvali asosida olib borilgan o'quv mashg'ulotlari baholash talablari bilan tanishtirilishlari shart.</p> <p>Kreditlar dasturda belgilangan ta'lim natijalarini aks ettirgan holdagina o'zlashtiriladi. Agar ta'lim oluvchi belgilangan natijalarga erisha olmasa, kreditlar o'zlashtirilmaydi. Ta'lim natijalarini aks ettirgan talabning kreditlar o'zlashtirilgan kreditlari miqdori dastur elementiga berilgan kreditlar miqdoriga teng. Talaba baholash mezoniga muvofiq, fanning o'quv dasturi mazmunini o'zlashtirgan taqdirda, u tegishli fan bo'yicha kreditlarning zarur sonini to'plagan deb hisoblanadi.</p>	<p>6</p> <p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Irisqulov M.T., "Tilshunoslikka kirish", "Yangi avlod", 2009-yil. 2. Mirzayev I. Boltayev M "O'zbek tili", Toshkent Abdulla Qodiriy nomidagi xalq me'rosi nashriyoti-2004. 3. Xusanov N., Xo'jaqulova R., Dilmurodova N., "O'zbek tili "O'quv qo'llanma, Toshkent-2016. 4. Turdiyeva K., Ahmedova D., "O'zbek tili", "Musiqqa" nashriyoti Tosh-2007 5. Mahmudova Z., Usmonova G., Rus guruhlari uchun "O'zbek tili", (o'quv qo'llanma) Toshkent-2002. 6. Sayfullayeva R., Mengliyev B., Boqiyeva G., Qurbonova M., Yunusova Z., Abulazova M., Toshkent-2009 7. (Aminov A.), Madvaliyev A., Mahkamov N., Mahmudov N., Odilov Y., "Davlat tilida ish yuritish" amaliy qo'llanma", O'zbekiston nashriyoti", Toshkent-2020 .
<p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hurmonov A., "Ўзбек тилшунослиги тарихи", Тошкент, Ўзбекистон нашриёти, 2002. 2. Rahmonov N., Sodiqov Q., "O'zbek tili tarixi", O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, Toshkent-2009 . 3. Abdurahmonov A., Shukurov Sh., Mahmudov Q., "O'zbek tilining tarixiy grammatikasi", O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti, Toshkent-2008. 4. Rasulov M., Umumiy tилshunoslik, "Фан ва технология" нашриёти. 5. Boltayev M., "Lotin yozuviga asoslangan o'zbek alifbosi va imlosi" Toshkent, "O'qituvchi" -2003. 6. Iskandarova G., "O'zbek tili grammatikasi". - Toshkent, 2009. 7. Миркосимова М., Алимова Ш., Зонгова О., Умарова Н. "Ўзбек тили" (техника университетининг русийзабон талабалари учун). - Тошкент: ТДУ, 2004. 	

<ol style="list-style-type: none"> 8. Qahhorova H., Muhammadova S. "O'zbek tili" - Toshkent. Universitet, 2004. 9. Rafiyev A., Mahmudov N., Yuldashev I. "Nutq madaniyati va davlat tilida ish yuritish". - Toshkent, 2013. 	<p>Axborot manbalari</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. http://ziyonet.uz/ru/library 2. translate.yandex.ru/?utm_source=slovari
<p>7</p> <p>Namangan muhandislik – qurilish instituti "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasining 2024-yil ___-avgustdagi ___-sonli yig'ilishida ko'rib chiqilgan va tasdiqlangan.</p>	<p>Fan/modul uchun mas'ullar: D.Shermatova- NamMQI "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasida katta o'qituvchisi.</p>
<p>9</p> <p>Taqrizchilar: M.Sobirova- Namangan davlat pedagogika instituti professori, pedagogika fanlari doktori.</p>	